

Eindverklaring

Odoh-familie

vs

The Shell Petroleum Development Company of Nigeria Limited

Datum: 11 juli 2024

Melding bij het Nederlands Nationaal Contactpunt door de Odoh-familie, Nigeria van een vermeende schending van de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen door The Shell Petroleum Development Company of Nigeria Ltd.

In overeenstemming met de Procedurele Aanwijzingen bij de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen, na afsluiting van een specifiek geval en na overleg met de betrokken partijen, maakt het NCP de resultaten van de procedures openbaar. In deze verklaring worden de aan de orde gestelde kwesties, de redenen waarom het NCP besloot dat de aan de orde gestelde kwesties nader moesten worden onderzocht, en de procedures die het NCP heeft ingeleid om de partijen bij te staan beschreven. Deze verklaring bevat tevens aanbevelingen en conclusies op basis van het nader onderzoek die het NCP aan de onderneming heeft meegegeven wat betreft de uitvoering van de Richtlijnen en schetst de redenen waarom er geen dialoog gefaciliteerd is door het NCP die zou leiden tot een overeenkomst tussen de partijen.

Aangezien deze specifieke gevallen geen gerechtelijke procedures betreffen en NCP's geen gerechtelijke instanties zijn, kunnen NCP's niet rechtstreeks compensatie bieden of de partijen dwingen deel te nemen aan een verzoenings- of bemiddelingsprocedure.

Opmerking: In de loop van de procedure voor deze melding zijn de Richtlijnen in juni 2023 herzien. Het NCP heeft de herziene Richtlijnen toegepast in de toekomstgerichte aanbevelingen.

Inhoud

1. Samenvatting.....	2
2. Kernpunten van de melding, relevante bepalingen en reactie van de onderneming	6
2. Initiële beoordeling door het NCP	9

3. De procedure van het NCP	9
4. Reacties van partijen op het aanbod van goede diensten	11
5. Onderzoek en conclusies	12
6. Aanbevelingen	18
7. Follow-up	20

1. Samenvatting

Op 6 mei 2021 ontving het Nederlands Nationaal Contactpunt OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen ('NCP') een melding van een specifiek geval van de Odoh-familie met betrekking tot een vermeende schending van de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen (hierna 'de Richtlijnen') door The Shell Petroleum Development Company of Nigeria Ltd. (hierna: SPDC).

De aan de orde gestelde kwesties betreffen: 1. niet handelen in lijn met de lokale wet- en regelgeving; 2. de verwerving van land en water zonder passend voorafgaand contact met de eigenaren, in dit geval de Odoh-familie; 3. het ontkennen van het recht op het bezit en gebruik van eigendommen; en 4. olie lekkages op land en in water dat wordt gebruikt voor levensonderhoud. De in deze melding aan de orde gestelde kwesties hebben betrekking op de OESO-richtlijnen, Hoofdstuk I, Begrippen en uitgangspunten, paragrafen 1 en 2, II Algemene beginselen voor bedrijfsbeleid, paragraaf A.2, IV Mensenrechten, paragrafen 1, 2, 3, en 6 en VI Milieu, paragrafen 2B en 5.

Initiële beoordeling

Het Nederlands NCP concludeerde dat nader onderzoek van de melding met betrekking tot SPDC gerechtvaardigd was op basis van de volgende criteria:

- het Nederlands NCP is de juiste entiteit om de vermeende schending te beoordelen.
- de melders zijn betrokken partijen met een legitiem belang ten aanzien van de kwesties die in de melding aan de orde komen.
- de kwesties die aan de orde worden gesteld zijn materieel en voldoende gemotiveerd.
- er is een verband tussen de activiteiten van de onderneming en de kwesties die in het specifieke geval aan de orde worden gesteld.
- de behandeling van dit specifieke geval kan bijdragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van de Richtlijnen en de doeltreffendheid ervan vergroten.

Het besluit dat nader onderzoek van de melding gerechtvaardigd was, was gebaseerd op een initiële beoordeling van de ingediende informatie en vormde geen conclusie inzake de vraag of de onderneming zich aan de Richtlijnen had gehouden noch inzake de juistheid van de beweringen van de melders. Op 10 februari 2022 heeft het Nederlands NCP de Initiële beoordeling op de website gepubliceerd.

Naar aanleiding van de conclusie dat de melding verder onderzoek rechtvaardigde bood het NCP op 26 november 2021 aan de partijen zijn goede diensten aan om de door de melders aan de orde gestelde kwesties te behandelen en door middel van dialoog een oplossing te bereiken, in overeenstemming met de Procedure 'indienen van specifieke gevallen' bij het Nederlandse NCP. De goede diensten werden door de melders op 13 december 2021 aanvaard. De onderneming heeft op

20 december 2022 aan het NCP medegedeeld dat zij de goede diensten van het Nederlandse NCP niet zou aanvaarden.

Coördinatie met andere NCP's

Aangezien het moederbedrijf van SPDC op 31 december 2021 van Nederland naar het VK is verhuisd, heeft het Nederlands NCP met het NCP in het VK overlegd welk NCP de melding in behandeling zou moeten nemen. Beide NCP's waren het erover eens dat het Nederlands NCP de behandeling van de melding zou voortzetten aangezien de initiële beoordeling plaatsvond toen het moederbedrijf nog in Nederland was gevestigd. Bovendien zou de overdracht van de behandeling van het Nederlands NCP naar het NCP in het VK de effectiviteit van de procedure niet ten goede komen.

Nader onderzoek

Vervolgens heeft het Nederlands NCP een nader onderzoek uitgevoerd om te beoordelen of de onderneming zich aan de Richtlijnen heeft gehouden om de redenen die in de melding vermeld zijn. Het nader onderzoek heeft geleid tot deze eindverklaring.

Op basis van de informatie die beschikbaar is gesteld maakt het NCP de volgende beoordeling met betrekking tot de kwesties die in dit specifieke geval aan de orde zijn gesteld en andere kwesties die tijdens de procedure zijn ondervonden:

Met betrekking tot de kwesties die aan de orde zijn gesteld over Begrippen en uitgangspunten (hoofdstuk I):

Het NCP oordeelt dat de aan de orde gestelde kwesties onder geen enkele versie van de Richtlijnen vallen, aangezien het voorval dat tot de negatieve gevolgen heeft geleid, plaatsvond op een moment dat de Richtlijnen nog niet waren aangenomen door de OESO en de deelnemende landen. Daarom heeft het NCP de aan de orde gestelde kwesties niet beoordeeld.

Met betrekking tot de kwesties die aan de orde zijn gesteld over Algemene beginselen (hoofdstuk II) en Mensenrechten (hoofdstuk IV):

Het NCP heeft niet kunnen vaststellen of de melder toegang had en nog steeds heeft tot het meer en welke rol de onderneming daarbij speelde en nog steeds speelt. Wat betreft het herstellen van zowel het dichtslibben als de olie lekkage, d.w.z. het land en het meer terugbrengen in de oorspronkelijke staat en het meer weer geschikt maken voor het vissen, heeft de onderneming geen substantiële informatie verstrekt waaruit blijkt dat zij dit heeft gedaan. Daarom acht het NCP het redelijk om aan te nemen dat de negatieve gevolgen voor de inkomstenbron van de melder tot op heden voortduren en dat er geen passend herstel is verstrekt. Het NCP oordeelt dat de onderneming niet heeft aangetoond dat zij in overeenstemming met de Richtlijnen heeft gehandeld en derhalve kan het NCP niet vaststellen dat de onderneming paragrafen 1,2,3 en 6 van het hoofdstuk Mensenrechten heeft nageleefd.

Met betrekking tot de kwesties die aan de orde zijn gesteld over Milieu (hoofdstuk VI):

Het NCP heeft kunnen vaststellen dat er destijds enige communicatie is geweest tussen de partijen, maar heeft de aard van de samenwerking niet kunnen kwalificeren. Het NCP heeft niet kunnen vaststellen of de door de onderneming genomen maatregelen adequaat zijn geweest.

Met betrekking tot de gepaste zorgvuldigheidsverwachting (due diligence) om te zorgen voor een legitiem herstelmechanisme, Algemene beginselen (hoofdstuk II):

Het NCP is van mening dat uit het gedrag van de onderneming een gebrek aan inzet blijkt voor een betekenisvolle betrokkenheid van stakeholders. Het NCP concludeert dat het OLGGM van de onderneming niet functioneert volgens de verwachtingen die in stap 6 van het gepaste zorgvuldigheidsproces zijn genoemd en niet voldoet aan de kerncriteria voor OLGGM's. Op grond van het bovenstaande oordeelt het NCP dat de onderneming paragraaf A.10, hoofdstuk Algemene beginselen van de Richtlijnen (2011) niet heeft nageleefd.

Met betrekking tot de gepaste zorgvuldigheidsverwachting (due diligence) om samen te werken met legitieme herstelmechanismen en gerelateerde verantwoordelijkheden, Algemene beginselen (hoofdstuk II):

Hoewel de onderneming gedurende de procedure een zeker niveau van samenwerking heeft getoond door de gevraagde gegevens (in vele gevallen historische gegevens) tijdig te verstrekken, is het NCP van oordeel dat, gezien het gebrek aan informatie met betrekking tot de mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de SPDC JV, het niet aanvaarden van de goede diensten en het ontbreken van een substantiële inspanning om aan te tonen dat de negatieve gevolgen waren hersteld, de onderneming niet heeft gehandeld zoals van haar mocht worden verwacht in het kader van stap 6 van het gepaste zorgvuldigheidsproces, zoals beschreven in de OESO Due Diligence Handreiking voor Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen, d.w.z. *"Zorg voor legitieme herstelmechanismen of werk hieraan mee wanneer dit van toepassing is, zodat getroffen stakeholders en rechthebbenden deze kunnen inschakelen om klachten in te dienen en voor te leggen aan de onderneming"*, op basis van Hoofdstuk II, Algemene beginselen, paragrafen A.10 en A.12 van de Richtlijnen. Het gebrek aan volledige medewerking in de NCP-procedures door de onderneming betekent derhalve dat zij niet heeft gehandeld zoals van haar kon worden verwacht op grond van punt 21 van de toelichting op de Procedurele aanwijzingen.

Beoordeling van de voortgang van de onderneming met betrekking tot de naleving van de Richtlijnen:

Van ondernemingen wordt verwacht dat ze de Richtlijnen op progressieve wijze naleven en de gepaste zorgvuldigheidscyclus is van nature een doorlopend proces. In de jaren 2018-2021 heeft het Nederlandse NCP drie specifieke gevallen ontvangen in een reeks die gericht waren aan dezelfde onderneming, die betrekking hadden op deels vergelijkbare kwesties in hetzelfde land en die allemaal waren ingediend door lokale gemeenschappen die naar verluidt rechtstreeks getroffen werden door de bedrijfsactiviteiten. Daarom heeft het NCP van de gelegenheid van deze derde eindverklaring in die reeks gebruik gemaakt om een bredere beoordeling te geven die verder gaat dan dit specifieke geval en om de vooruitgang te beoordelen die de onderneming heeft geboekt met betrekking tot de eerdere aanbevelingen van het NCP over de naleving van de Richtlijnen. Het NCP concludeert dat de onderneming geen significante vooruitgang heeft geboekt met betrekking tot de eerdere aanbevelingen over de volgende onderwerpen: 1. De werking van het klachtenmechanisme op operationeel niveau (OLGGM), het CFM; 2. de samenwerking met het NCP en het aanvaarden van goede diensten, waaronder het uitoefenen van invloed in de SPDC JV daarbij; en 3. betekenisvolle betrokkenheid van stakeholders.

Aanbevelingen

Het NCP doet de volgende aanbevelingen aan de onderneming:

Met betrekking tot de kwesties die in het specifieke geval aan de orde zijn gesteld:

- Een betekenisvolle dialoog aangaan met de Odoh-familie om de kwesties met betrekking tot het gebruik van en de toegang tot het land en het meer, evenals de financiële compensatie in verband met de vermeende en schijnbaar nog steeds voortdurende negatieve gevolgen voor de bestaansmiddelen, adequaat aan te pakken. Een dergelijke betrokkenheid dient betekenisvol te zijn en dient aan te tonen dat de onderneming op gepaste wijze due diligence inzake mensenrechten heeft uitgevoerd en handelt in overeenstemming met het hoofdstuk Mensenrechten, paragrafen 1, 2, 5 en 6, toelichting 50.
- Ervoor zorgen en vervolgens aan de Odoh-familie en andere relevante stakeholders meedelen dat de vervuilde grond en het dichtslibben van het meer worden hersteld, d.w.z. teruggebracht in de oorspronkelijke staat, om aan te tonen dat de onderneming de negatieve gevolgen heeft hersteld en handelt in overeenstemming met hoofdstuk Algemene beginselen, paragrafen 12, 15 en hoofdstuk Mensenrechten, paragrafen 5 en 6, toelichting 50.

Met betrekking tot de verwachting om te zorgen voor een legitiem herstelmechanisme:

- Ervoor zorgen en aantonen dat haar OLG in overeenstemming is met de kerncriteria (d.w.z. legitimiteit, toegankelijkheid, voorspelbaarheid, billijkheid, compatibiliteit met de Richtlijnen, transparantie, verenigbaarheid met rechten, een bron van permanente educatie zijn, en zijn gebaseerd op dialoog en betrokkenheid gericht op het zoeken van acceptabele oplossingen) en dienovereenkomstig functioneert, om een legitiem proces te bieden waarin feitelijke en potentiële negatieve gevolgen kunnen worden aangepakt. (Hoofdstuk Algemene beginselen, paragraaf 12, toelichting 15, 16, hoofdstuk Mensenrechten paragraaf 6, toelichting 46, 51)

Met betrekking tot de verwachting om samen te werken met legitieme herstelmechanismen en in dit opzicht invloed uit te oefenen:

- Welwillend en betekenisvol samenwerken met alle legitieme herstelmechanismen, met inbegrip van niet-gerechtelijke, door de staat opgezette mechanismen zoals de NCP-procedure, teneinde de kwesties die door de getroffen stakeholders en rechthebbenden aan de orde zijn gesteld, aan te pakken en op te lossen. (hoofdstuk Mensenrechten, toelichting 51; Due Diligence Handreiking, onderdeel 6.2);
- In de ruimst mogelijke mate haar invloed op de SPDC JV-partners uitoefenen, om mee te werken aan herstelmechanismen die getroffen stakeholders en rechthebbenden kunnen inschakelen om klachten in te dienen en voor te leggen aan de onderneming. (hoofdstuk Algemene beginselen, toelichting 22, 23; Mensenrechten, toelichting 47; Due Diligence Handreiking, onderdeel 6.2)
- Ingeval de invloed van de ondernemingen in de ruimst mogelijke mate is uitgeoefend zonder dat de verwachte gedragswijziging van de JV heeft plaatsgevonden, beveelt het NCP de onderneming aan na te gaan hoe meer invloed bij de SPDC JV-partners kan worden verworven, bijvoorbeeld via het senior management en via commerciële prikkels. Werk waar mogelijk samen met andere actoren om collectieve invloed op te bouwen en aan te wenden, bijvoorbeeld via samenwerking op brancheniveau (hoofdstuk Algemene beginselen, toelichting 22, 23; Due Diligence Handreiking, onderdeel 3.2.d)
- In het geval van mislukte pogingen om invloed uit te oefenen op haar zakenpartners, beveelt het NCP aan zich terug te trekken uit de SPDC JV om de bijdrage van de onderneming aan de reële of potentiële negatieve gevolgen te beëindigen en te voorkomen, en daarbij rekening te houden met de aanbevelingen van de Richtlijnen inzake verantwoorde terugtrekking.

Indien de onderneming besluit een zakelijke relatie voort te zetten, moet zij bereid zijn verantwoording af te leggen over haar inspanningen tot beperking van de risico's en zich bewust zijn van de gevaren voor haar reputatie en de financiële of juridische risico's. (hoofdstuk Algemene beginselen, toelichting 23, 25; Due Diligence Handreiking, onderdeel 3.2.h, 3.2.i)

Met betrekking tot de recente ontwikkeling inzake de verkoop van SPDC door de onderneming, beveelt het NCP het volgende aan:

- Dat de onderneming zich op een verantwoorde manier terugtrekt om sociale en economische negatieve gevolgen te voorkomen, te beperken en te herstellen (hoofdstuk Algemene beginselen, paragrafen 23, 25; Due Diligence Handreiking 3.2.h en Bijlage Q39). Dit houdt in dat negatieve gevolgen voor mens en milieu die zich in het verleden hebben voorgedaan tijdens de activiteiten van de onderneming, volledig worden hersteld.

Met de publicatie van de Eindverklaring is de NCP-procedure afgesloten. Een jaar na de publicatie van deze Eindverklaring, zal het NCP follow-up geven met een evaluatie van de overeenkomst en implementatie van de aanbevelingen.

2. Kernpunten van de melding, relevante bepalingen en reactie van de onderneming

De partijen

De partij die melding heeft gemaakt van dit specifieke geval is de Odoh-familie uit de Peretorugbene-gemeenschap, in de staat Bayelsa, Nigeria.

De melding betreft SPDC, een oliemaatschappij die in Nigeria is gevestigd en een 100%-dochteronderneming is van de holding Shell plc, voorheen bekend als Royal Dutch Shell, die ten tijde van de melding zijn hoofdkantoor in Nederland had.

De melding

Volgens de melder heeft SPDC niet in lijn gehandeld met de lokale wet- en regelgeving, aangezien de onderneming land had verworven zonder overleg en onderhandelingen met en betaling van schadevergoeding aan de betrokkenen en had zij een meer verworven dat toebehoorde aan de Odoh-familie zonder passend overleg, onderhandelingen en betaling van schadevergoeding.

In 1971 heeft SPDC een olieveld verworven met daarin een voor visvangst gebruikt meer dat eigendom was van de Odoh-familie en gebruikt werd om te voorzien in hun levensonderhoud. Volgens de melder raakte het meer dichtgeslibd als gevolg van kanaliseringwerken door SPDC en kon het uiteindelijk niet meer worden gebruikt om te voorzien in levensonderhoud. De Odoh-familie heeft SPDC van de situatie op de hoogte gesteld, maar met hun vordering is niets gedaan.

In 1996 heeft SPDC volgens de melder een pijpleiding aangelegd over het bovengenoemde meer zonder rekening te houden met de lokale wet- en regelgeving en dat heeft geleid tot een verstoring van de natuurlijke stroming en functie van het meer.

Bovendien heeft er volgens de melder in 1997 een olie lekkage plaatsgevonden die nadelige effecten had voor het meer. SPDC heeft wel pogingen ondernomen om compensatie te verstrekken aan de Odoh-familie, maar het aanbod werd afgeslagen omdat de familie het ontoereikend vond en omdat men zich niet had gehouden aan de vereisten van een zorgvuldig proces, zoals het uitvoeren van een effectrapportage. In 2001 is er een gezamenlijke effectenrapportage uitgevoerd die resulteerde in een gezamenlijk onderzoeksrapport (JIV) waarin, aldus de melder, SPDC verantwoordelijkheid aanvaardde voor het dichtslibben en de olie lekkage. Er werd echter niets gedaan om de situatie te herstellen.

De Odoh-familie zegt tot op de dag van vandaag geen schadevergoeding te hebben aanvaard omdat de onderneming zich niet heeft gehouden aan de vereisten van een zorgvuldig proces, geen passende schadevergoeding heeft geboden of geen ontmoeting heeft gehad met de volgens de regels aangewezen vertegenwoordigers van de familie. De familie is daarnaast van mening dat de onderneming heeft geprobeerd een crisissituatie te creëren door te onderhandelen met personen die niet door de familie zijn benoemd als hun vertegenwoordigers. De familie verklaart de kwestie diverse malen te hebben aangekaart bij SPDC in de afgelopen jaren, maar er zijn daarna nooit substantiële maatregelen genomen.

De melder verwacht het volgende van de onderneming:

- Een grondige schoonmaak van de locaties die door olie lekkages zijn aangetast, door de Odoh-familie te bevestigen
- Herstel van de getroffen gebieden van de gemeenschap en de omgeving en herstel van de visrechten van leden van de Odoh-familie
- Een waarschuwing aan SPDC om zorgvuldig te werken met de apparatuur om toekomstige olie lekkages te voorkomen
- Geldelijke vergoeding van de geleden schade, met name voor de Odoh-familie
- Specifiek en direct met de Odoh-familie contact opnemen bij alle volgende transacties met betrekking tot het genoemde gebied
- Opnieuw onderhandelen over de verwerving en bezetting van het meer en het land of schadevergoeding betalen voor decennia van ononderbroken wederrechtelijk betreden ervan.

Bepalingen van de Richtlijnen waarnaar in dit specifieke geval wordt verwezen

Hoofdstuk I. Begrippen en uitgangspunten, paragrafen 1 en 2.

“1. De Richtlijnen zijn aanbevelingen die door de regeringen gezamenlijk worden gedaan aan multinationale ondernemingen. Ze bevatten beginselen en normen voor goed gedrag, in overeenstemming met de van toepassing zijnde wetgeving en internationaal erkende normen.

Inachtneming van de Richtlijnen door ondernemingen is vrijwillig en niet rechtens afdwingbaar. Dat neemt niet weg dat sommige onderwerpen die gedekt worden door de Richtlijnen ook gereguleerd kunnen worden door nationale wetgeving of internationale verplichtingen.

2. Naleving van nationale wetgeving is de eerste verplichting van ondernemingen. De Richtlijnen zijn noch een substituut voor nationale wetgeving, noch kunnen zij gezien worden als de nationale wetgeving en normen terzijde stellend. Hoewel de Richtlijnen op veel gebieden verder gaan dan de wet, dienen zij niet en zijn zij niet bedoeld om ondernemingen in situaties te doen belanden waarin zij met tegenstrijdige verplichtingen worden geconfronteerd. Echter, in landen waarin nationale wetgeving en normen conflicteren met de principes en normen van de Richtlijnen moeten ondernemingen manieren zien te vinden om deze principes en normen zo goed mogelijk in acht te nemen zonder in strijd met nationale wetgeving te handelen.”

Hoofdstuk II. Algemene beginselen voor bedrijfsbeleid, paragraaf A.2

“A.2. Ondernemingen behoren: De internationaal erkende mensenrechten van degenen die gevolgen van hun activiteiten ondervinden te respecteren.”

Hoofdstuk IV. Mensenrechten, paragrafen 1, 2, 3 en 6

“1. Mensenrechten te respecteren, wat betekent dat zij inbreuken op de mensenrechten van derden behoren te voorkomen en negatieve gevolgen waarbij zij betrokken zijn behoren aan te pakken.

2. In het kader van hun eigen activiteiten, het veroorzaken van of het bijdragen aan negatieve gevolgen voor mensenrechten te voorkomen en zulke gevolgen aan te pakken wanneer zij zich voordoet.

3. Manieren te zoeken om negatieve gevolgen voor mensenrechten te voorkomen of te verminderen wanneer deze gevolgen direct verbonden zijn aan hun bedrijfsactiviteiten, producten of diensten via een zakelijke relatie, zelfs als zij zelf niet bijdragen aan deze effecten.

6. Via legitieme procedures te voorzien in of mee te werken aan de aanpak van negatieve gevolgen voor mensenrechten waar zij vaststellen dat zij deze gevolgen hebben veroorzaakt of daaraan hebben bijgedragen.”

Hoofdstuk VI. Milieu, paragrafen 2b en 5.

“2b. Tijdig en op adequate wijze in contact te treden, en overleg te plegen met de gemeenschappen die rechtstreeks de gevolgen ondervinden van het milieu-, gezondheids- en veiligheidsbeleid van de onderneming en de uitvoering daarvan.

5. Rampenplannen gereed te hebben om ernstige schade voor het milieu en de gezondheid die kan voortvloeien uit hun activiteiten, met inbegrip van ongevallen en noodsituaties, te voorkomen, te beperken en te beheersen; alsmede mechanismen om de bevoegde autoriteiten onmiddellijk op de hoogte te stellen.”

Eerste reactie van de onderneming

Wat betreft de vermeende verwerving van het land dat aan de Odoh-familie toebehoort zonder passend(e) overleg, onderhandelingen en betaling van schadevergoeding, verklaart de onderneming het volgende: *“SPDC (toen bekend onder de naam Shell-BP Petroleum Development Company of Nigeria Limited) heeft met inachtneming van de toepasselijke wettelijke bepalingen en zorgvuldige onderhandelingen, ergens in 1971 van de Odoh-familie van de Peretorugbene-gemeenschap het perceel land verworven dat nu gebruikt wordt als de Akarino 1-locatie (Akarino-locatie). SPDC heeft de Odoh-familie op 14 september 1971 een bedrag betaald van 1000 Engelse pond voor het land van de Akarino-locatie. Op de kwitantie staat duidelijk vermeld dat zij geen verdere vordering in welke vorm dan ook hebben op Shell met betrekking tot deze betaling.”*

Wat betreft de vermeende kanalisering van het meer die heeft geleid tot het dichtslibben ervan en verlies van mogelijkheden tot levensonderhoud, verklaart de onderneming: *“SPDC heeft ergens in 1976 baggerwerkzaamheden uitgevoerd op zijn recht van overpad in de Akarino-locatie. Na de genoemde baggerwerkzaamheden op 19 november 1976 zijn er onderhandelingen geweest met de Odoh-familie over schadevergoeding die SPDC aan hen zou betalen voor schade als gevolg van het dichtslibben van het Akologbeinmeer. Een andere familie van een andere gemeenschap heeft daarna ook een soortgelijke vordering tot betaling ingediend met betrekking tot hetzelfde meer. Ook deze familie is uitgenodigd voor onderhandelingen met SPDC en stemde in met hetzelfde bedrag aan compensatie als de Odoh-familie. Beide families twisten erover wie recht had op de betaling. Als gevolg hiervan was SPDC genoodzaakt het geld van de schadevergoeding in bewaring te geven bij de*

Accountant General van de toenmalige staat Bendel ten behoeve van de familie die uiteindelijk geacht wordt recht te hebben op dit bedrag.”

Wat betreft het ontbreken van schadevergoeding voor de olie lekkage in 1997 en de pogingen schadevergoeding uit te keren zonder juiste beoordeling, verklaart de onderneming: *“We vinden geen enkele lekkage aanvaardbaar en we doen er alles aan om te voorkomen dat er bij onze werkzaamheden olie lekken ontstaan. SPDC houdt zich aan de regels bij het afhandelen van olie lekkages wanneer deze optreden. Na een olie lekkage op 17 januari 1997, werden bestuurders van de gemeenschap gemachtigd te onderhandelen met en schadevergoeding te ontvangen van SPDC namens de getroffen personen, groepen en families. Een kreek met een oppervlak van 6.111 vierkante meter was licht vervuild. Een uitvoerend comité van de gemeenschappen vertegenwoordigde 255 getroffen eisers. De onderhandelingen leidden tot een bedrag aan schadevergoeding van 12.222 Nigeriaanse naira, dat aan alle eisers werd uitbetaald. 254 eisers gingen akkoord en slechts 1 verwierp de schadevergoeding als zijnde ontoereikend.”*

Wat betreft de aanleg die heeft geleid tot de verstoring van de natuurlijke stroming in het meer en die naar verluidt heeft plaatsgevonden zonder de lokale wet- en regelgeving in acht te nemen, verklaart de onderneming dat er geen aanvoerleiding is die de vermeende verstoring heeft veroorzaakt en dat de in het betreffende gebied aanwezige leiding voldoet aan de lokale regels.

Wat betreft het vermeende gezamenlijke onderzoeksrapport (JIV) en het vermeende uitblijven van herstelmaatregelen ontkent de onderneming de geldigheid van het rapport en onderstreept dat ongeacht de oorzaak van de lekkage er na elke lekkage begonnen wordt met schoonmaak- en herstelwerkzaamheden.

3. Initiële beoordeling door het NCP

Het NCP concludeerde dat nader onderzoek van deze melding gerechtvaardigd was. De volledige tekst van de Initiële beoordeling met daarin de redenen waarom het NCP heeft besloten dat nader onderzoek gerechtvaardigd was staat op de [website](#) van het NCP.

Het Nederlands NCP bood vervolgens zijn goede diensten aan de partijen aan. Het NCP heeft beide partijen gevraagd of zij bereid zijn deel te nemen aan bemiddeling met als doel overeenstemming te bereiken over de wijze hoe de gemelde kwesties met succes kunnen worden aangepakt.

4. De procedure van het NCP

Het doel van dit deel is een beknopt overzicht te geven van wat het NCP heeft gedaan sinds de ontvangst van de melding.

Hieronder volgt een chronologisch overzicht van wat het NCP heeft gedaan sinds het de melding heeft ontvangen.

Datum	Actie die heeft plaatsgevonden
	Initiële beoordeling
6 mei 2021	Ontvangst van het specifieke geval

20 mei 2021	Bevestiging van ontvangst verzonden aan melder
20 mei 2021	Melding verstuurd naar onderneming
10 september 2021	Online bijeenkomst van NCP en melder
24 september 2021	Ontvangst van aanvullende documenten van melders op verzoek van NCP
16 november 2021	Online bijeenkomst van NCP en onderneming
26 november 2021	Ontwerp van Initiële beoordeling verstuurd naar partijen voor opmerkingen en aanbieden van goede diensten
13 december 2021	Ontvangst van reactie op ontwerp van Initiële beoordeling en goede diensten aanvaard door melder
15 december 2021	Ontvangst van aanvullende documenten van onderneming op verzoek van NCP
20 december 2021	Ontvangst van reactie op ontwerp van Initiële beoordeling en goede diensten afgewezen door onderneming
23 december 2021	Tweede ontwerp van Initiële beoordeling verstuurd naar partijen voor feitelijke correcties
23 december 2022	Ontvangst van reactie op tweede ontwerp van Initiële beoordeling van melder
14 januari 2022	Ontvangst van reactie op tweede ontwerp van Initiële beoordeling van onderneming
25 januari 2022	NL NCP en UK NCP komen overeen dat melding bij NL NCP blijft na verhuizing Shell HQ van Nederland naar VK
7 februari 2022	Definitieve Initiële beoordeling en publicatiedatum gedeeld met beide partijen
10 februari 2022	Publicatie van Initiële beoordeling op NCP-website
	Fase van nader onderzoek
18 mei 2022	Ontvangst van het verzoek van de melder om de procedure op te schorten omdat hij heeft besloten een klacht in te dienen bij het klachtenmechanisme op operationeel niveau (OLGM) van SPDC.
13 juni 2022	Melder dient klacht in bij OLGM van SPDC
29 juni 2022	Melder ervan op de hoogte gesteld dat de procedure is opgeschort overeenkomstig zijn verzoek
26 augustus 2022	Onderneming ervan op de hoogte gesteld dat de procedure is opgeschort vanwege de klacht van de melder bij de OLGM
27 augustus 2022	Verzoek van melder om verder te gaan met de procedure omdat hij geen reactie had ontvangen van de OLGM

20 december 2022	Onderneming ervan op de hoogte gesteld dat de procedure wordt voortgezet op verzoek van de melder
17 november 2023	Vragen over aan de orde gestelde kwesties verstuurd naar onderneming
17 november 2023	Vragen over aan de orde gestelde kwesties verstuurd naar melder
7 december 2023	Reactie ontvangen van onderneming
16 januari 2024	Reactie ontvangen van melder
	Fase Eindverklaring
24 mei 2024	Ontwerp eindverklaring gedeeld met partijen voor commentaar
9 juni 2024	Ontvangst van reactie op ontwerp van eindverklaring van melder
14 juni 2024	Ontvangst van reactie op ontwerp van eindverklaring van onderneming
8 juli 2024	Definitieve eindverklaring gedeeld met UK NCP
11 juli 2024	Publicatie van eindverklaring op de NCP-website en afsluiting van het specifieke geval

Naast het bovenstaande heeft het NCP ook met beide partijen gecorrespondeerd om updates over de procedure te geven en uitleg te geven over vertragingen.

Het NCP heeft de indicatieve tijdschema's niet kunnen naleven deels als gevolg van de hoge werklast door het toenemende aantal nieuwe meldingen en de complexiteit van specifieke gevallen.

5. Reacties van partijen op het aanbod van goede diensten

Naar aanleiding van de conclusie dat de melding verder onderzoek rechtvaardigde bood het NCP aan de partijen zijn goede diensten aan. Het NCP heeft beide partijen gevraagd of zij bereid zijn deel te nemen aan bemiddeling, gefaciliteerd door het NCP, met als doel overeenstemming te bereiken over de wijze hoe de gemelde kwesties met succes kunnen worden aangepakt. De melder heeft het aanbod van de goede diensten van het NCP aanvaard, de onderneming niet.

De onderneming heeft het aanbod afgewezen omdat “SPDC als exploitant van de SPDC JV geen toestemming [heeft] van de NNPC en andere JV-partners, in lijn met de Joint Operating Agreement, om deel te nemen aan een bemiddelingsproces.”

Aangezien de goede diensten van het NCP alleen door de melders werden aanvaard, begon het NCP, overeenkomstig zijn procedure, met het onderzoek van de aan de orde gestelde kwesties ter opstelling van een eindverklaring.

6. Onderzoek en conclusies

Met het oog op het onderzoek heeft het NCP de door de partijen verstrekte informatie bestudeerd en aanvullende informatie verzameld. Het NCP heeft de door melder aan de orde gestelde kwesties onderzocht, alsmede andere kwesties die het tijdens de procedure tegenkwam.

Enkele van de kwesties zouden het gevolg zijn van gebeurtenissen die plaatsvonden in 1971, toen de Richtlijnen nog niet waren vastgesteld. Andere gebeurtenissen vonden plaats in perioden waarin verschillende versies van de Richtlijnen van toepassing waren. De bevindingen van het NCP over de aan de orde gestelde kwesties zijn gebaseerd op de toepasselijke Richtlijnen voor elke kwestie. Als het NCP vaststelt dat de vermeende gevolgen voortduren tot op heden, zijn de Richtlijnen van 2011 van toepassing, aangezien dat de versie was die van toepassing was op het moment dat de melding werd gedaan.

Bevindingen over de kwesties die aan de orde zijn gesteld over Begrippen en uitgangspunten (hoofdstuk I)

De melder is van mening dat de onderneming niet heeft gehandeld in lijn met de lokale wet- en regelgeving met betrekking tot de vermeende aankoop van land en een meer in 1971 en geen overleg heeft gepleegd en niet heeft onderhandeld met en betaald aan de betrokkenen, d.w.z. de Odoh-familie. De melder verwijst naar paragrafen 1 en 2 van het hoofdstuk Begrippen en uitgangspunten, waarin staat dat een multinationale onderneming de nationale wetgeving dient na te leven en wanneer nationale wetgeving en normen conflicteren met de Richtlijnen, ondernemingen manieren moeten zien te vinden om deze principes en normen volledig in acht te nemen zonder in strijd met nationale wetgeving te handelen.

Op basis van de verstrekte informatie beoordeelt het NCP dat de aan de orde gestelde kwesties onder geen enkele versie van de Richtlijnen vallen, aangezien het voorval dat tot de negatieve gevolgen heeft geleid, plaatsvond op een moment dat de Richtlijnen nog niet waren aangenomen door de OESO en de deelnemende landen. Daarom heeft het NCP de aan de orde gestelde kwesties niet beoordeeld.

Er moet echter worden opgemerkt dat de Odoh-familie beweert dat ze de financiële compensatie die door het bedrijf werd aangeboden, heeft afgewezen omdat de compensatie te laag werd geacht in vergelijking met de negatieve gevolgen. Ongeacht of dit op dat moment terecht was of niet, dit zou betekenen dat de Odoh-familie tot op de dag van vandaag geen compensatie heeft ontvangen voor het gebruik van de grond.

Met betrekking tot de kwesties die aan de orde zijn gesteld over Algemene beginselen (hoofdstuk II) en Mensenrechten (hoofdstuk IV)

De melder is van mening dat de onderneming: 1) de melder het recht heeft ontzegd op het bezit en gebruik van eigendommen, d.w.z. de toegang tot en het vissen in het meer dat eigendom is van de Odoh-familie, 2) negatieve gevolgen heeft veroorzaakt voor de bron van levensonderhoud van de melder door het dichtslibben van het vismeer en het veroorzaken van een olielek, en 3) geen herstel heeft geboden voor deze negatieve gevolgen. De melder verwijst naar paragraaf A.2 van het hoofdstuk Algemene beginselen (2011) waarin staat dat van een multinationale onderneming wordt

verwacht dat zij de internationaal erkende mensenrechten van degenen die gevolgen van hun activiteiten ondervinden respecteert. De melder verwijst tevens naar paragrafen 1, 2 en 3 van het hoofdstuk Mensenrechten (2011) waarin staat dat van een multinationale onderneming wordt verwacht dat zij de mensenrechten respecteert en negatieve gevolgen voor mensenrechten die zij heeft veroorzaakt of waaraan zij heeft bijgedragen aanpakt. Als de multinationale onderneming de negatieve gevolgen niet veroorzaakt of eraan bijdraagt, maar er niettemin rechtstreeks verband mee houdt via haar bedrijfsactiviteiten, producten of diensten, wordt van haar verwacht dat zij naar manieren zoekt om deze te voorkomen of te herstellen. Ten slotte wordt van multinationale ondernemingen verwacht om via legitieme procedures te voorzien in of mee te werken aan de aanpak van negatieve gevolgen op mensenrechten waar zij vaststellen dat zij deze gevolgen hebben veroorzaakt of daaraan hebben bijgedragen.

Het NCP is van mening dat de Richtlijnen 2011 van toepassing zijn op de aan de orde gestelde kwesties, aangezien de vermeende negatieve gevolgen voor het levensonderhoud tot op de dag van vandaag zouden voortduren. Op basis van de door beide partijen verstrekte informatie komt het NCP tot de volgende conclusie:

Het NCP heeft niet kunnen vaststellen of de melder toegang had en nog steeds heeft tot het meer en welke rol de onderneming daarbij speelde en nog steeds speelt.

Beide partijen waren het ermee eens dat het meer op een gegeven moment was dichtgeslibd en dat er een olie lekkage heeft plaatsgevonden. Met betrekking tot het dichtslibben bleek uit de verstrekte informatie dat de onderneming een eenmalige financiële compensatie heeft betaald die, vanwege een vermeend lopend geschil tussen twee families, bij de lokale autoriteiten was gedeponneerd. Om onbekende redenen heeft deze betaling de rechtmatige ontvanger tot op de dag van vandaag echter niet bereikt, d.w.z. geen van beide families is gecompenseerd. Wat de olie lekkage betreft, heeft de onderneming 254 eisers financieel gecompenseerd. De Odoh-familie heeft de compensatie echter om de eerder vermelde redenen afgewezen.

Wat betreft het herstellen van zowel het dichtslibben als de olie lekkage, d.w.z. het land en het meer terugbrengen in de oorspronkelijke staat en het meer weer geschikt maken voor het vissen, heeft de onderneming geen substantiële informatie verstrekt waaruit blijkt dat zij dit heeft gedaan. Daarom acht het NCP het redelijk om aan te nemen dat de negatieve gevolgen voor de inkomstenbron van de melder tot op heden voortduren en dat er geen passend herstel is verstrekt.

Op basis van het bovenstaande, oordeelt het NCP dat de onderneming niet heeft aangetoond dat zij in overeenstemming met de Richtlijnen heeft gehandeld en derhalve kan het NCP niet vaststellen dat de onderneming paragrafen 1,2,3 en 6 van het hoofdstuk Mensenrechten heeft nageleefd.

Het NCP merkt op dat, hoewel het dichtslibben en de olie lekkage lang geleden plaatsvond en documentatie waaruit zou kunnen blijken dat de onderneming de locatie heeft gesaneerd, verloren kan zijn gegaan, toch van de onderneming mag worden verwacht, mede gezien de aanzienlijke omvang ervan, dat het middelen beschikbaar zou moeten stellen om substantiële informatie voor te leggen waarmee kan worden aangetoond dat de locatie is gesaneerd, ten behoeve van de NCP-procedure.

[Bevindingen over de kwesties die te maken hebben met Milieu \(hoofdstuk VI\)](#)

De melder is van mening dat de onderneming, ten tijde van een olie lekkage in 1997, niet op adequate wijze met hen in contact is getreden om de situatie te herstellen. De melder verwijst naar

paragrafen 2b en 5 van het hoofdstuk Milieu (2011) waarin staat dat van een multinationale onderneming wordt verwacht dat zij tijdig en op adequate wijze in contact treedt, en overleg pleegt met de gemeenschappen die rechtstreeks de gevolgen ondervinden van het milieu-, gezondheids- en veiligheidsbeleid van de onderneming en de uitvoering daarvan. Van een multinationale onderneming wordt tevens verwacht dat zij rampenplannen gereed heeft om ernstige schade voor het milieu en de gezondheid die kan voortvloeien uit haar activiteiten te voorkomen, te beperken en te beheersen.

Het NCP is van mening dat ten tijde van de olie lekkage de Richtlijnen 1991 van toepassing waren. Beide partijen hebben bevestigd dat er een olie lekkage heeft plaatsgevonden.

Wat de betrokkenheid bij gemeenschappen betreft, bevatten de Richtlijnen 1991 een bepaling die ondernemingen aanbeveelt om de voorkeur te geven aan nauwe samenwerking met gemeenschappen, maar er werd niet verder gespecificeerd hoe om te gaan met gemeenschappen die de gevolgen ondervinden van de milieuactiviteiten van de onderneming.

Op basis van de verstrekte informatie heeft het NCP kunnen vaststellen dat er destijds enige communicatie is geweest tussen de partijen, maar heeft de aard van de samenwerking niet kunnen kwalificeren.

Wat betreft de kwestie van het opstellen van rampenplannen, staat in het hoofdstuk Milieubescherming, onder c (1991): “[Ondernemingen dienen] bij hun activiteiten passende maatregelen te nemen om het risico van ongevallen en schade aan de gezondheid en het milieu tot een minimum te beperken en samen te werken om de gevolgen te verzachten [...]”

Op basis van de beschikbare informatie heeft het NCP niet kunnen vaststellen of de door de onderneming genomen maatregelen adequaat zijn geweest.

Bevindingen met betrekking tot de gepaste zorgvuldigheidsverwachting om te voorzien in een legitiem herstelmechanisme, hoofdstuk II Algemene beginselen

Van de ondernemingen wordt verwacht dat zij op identificatie van risico's gebaseerde gepaste zorgvuldigheid (due diligence) uitvoeren overeenkomstig hoofdstuk II Algemene beginselen voor bedrijfsbeleid, paragraaf A.10: “Op identificatie van risico's gebaseerde due diligence uit te voeren, bijvoorbeeld door dit in hun managementsystemen voor bedrijfsrisico's op te nemen, om daadwerkelijke en potentiële negatieve gevolgen zoals beschreven in paragraaf 11 en 12 te identificeren, te voorkomen en te verminderen, en rekenschap te geven over hoe zij deze gevolgen aanpakken. De aard en reikwijdte van due diligence hangen af van de omstandigheden van een specifieke situatie.” In de OESO DUE DILIGENCE HANDREIKING VOOR MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD ONDERNEMEN wordt uitgelegd dat gepaste zorgvuldigheid zes stappen bevat: Stap 6 luidt als volgt “Zorg voor herstelmaatregelen of werk hieraan mee wanneer dit van toepassing is” De verdere uitwerking hiervan in punt 6.2 luidt: “Zorg voor legitieme herstelmechanismen of werk hieraan mee wanneer dit van toepassing is, zodat getroffen stakeholders en rechthebbenden deze kunnen inschakelen om klachten in te dienen en voor te leggen aan de onderneming. De Due Diligence Handreiking van de OESO verduidelijkt dat de verwachting om te voorzien in of mee te werken aan herstel onder andere de oprichting van een klachtenmechanisme op operationeel niveau (OLGM) inhoudt. Dit OLGM moet, met betrekking tot de gevolgen voor de mensenrechten, voldoen aan de kerncriteria van legitimiteit, toegankelijkheid, voorspelbaarheid, billijkheid, transparantie, verenigbaarheid met de Richtlijnen en moet gebaseerd zijn op betrokkenheid en dialoog. SPDC heeft een OLGM ingesteld, het SPDC Community Feedback Mechanism (CFM).

Nadat de onderneming in de Initiële beoordeling de genoemde melders had voorgesteld hun klacht bij het CFM in te dienen, hebben de melders dit in juni 2022 gedaan. Zij hebben echter nooit een reactie ontvangen. In het kader van het verdere onderzoek vroeg het NCP de onderneming om een reactie. De onderneming beweerde de klacht niet te hebben ontvangen.

Het NCP vindt de bewering van de onderneming dat ze de klacht van de melder niet had ontvangen niet geloofwaardig, aangezien het NCP in de cc stond in de mail van de melder aan het CFM. Bovendien was de onderneming op de hoogte van het voornemen van de melder om de klacht in te dienen, aangezien het NCP dit in een bericht aan de onderneming had vermeld, wat de onderneming ertoe had kunnen brengen verdere actie te ondernemen, bijvoorbeeld door het NCP of de melder te informeren dat het de klacht niet had ontvangen. In plaats daarvan ondernam zij geen verdere actie.

Het NCP is van mening dat uit het gedrag van de onderneming een gebrek aan inzet blijkt voor een betekenisvolle betrokkenheid van stakeholders. Het NCP concludeert dat het OLGGM van de onderneming niet functioneert volgens de verwachtingen die in stap 6 van het due diligence-proces zijn genoemd en niet voldoet aan de kerncriteria voor OLGGM's. Op grond van het bovenstaande oordeelt het NCP dat de onderneming paragraaf A.10, hoofdstuk Algemene beginselen van de Richtlijnen (2011) niet heeft nageleefd.

Bevindingen met betrekking tot de gepaste zorgvuldigheidsverwachting om samen te werken met legitieme herstelmechanismen en gerelateerde verantwoordelijkheden, hoofdstuk II, Algemene beginselen

Het NCP maakt de volgende opmerkingen over de medewerking van de onderneming aan de NCP-procedure.

Zoals vermeld in punt 5 'Reacties van Partijen op het aanbod van goede diensten', heeft de onderneming het aanbod van de goede diensten van het NCP geweigerd om een dialoog te faciliteren die de partijen zou helpen de kwesties op te lossen door middel van niet-contentieuze middelen zoals verzoening of bemiddeling. Als reden voor het niet aanvaarden van de goede diensten voerde de onderneming aan dat zij niet over de instemming van de SPDC joint venture (waarin zij 30% bezit) beschikt om deel te nemen aan een bemiddelingsprocedure met het NCP.

Het NCP vestigt de aandacht op de volgende verwachtingen in het kader van de Richtlijnen.

Ten eerste wordt van de ondernemingen verwacht dat zij op identificatie van risico's gebaseerde gepaste zorgvuldigheid (due diligence) uitvoeren overeenkomstig hoofdstuk II Algemene beginselen voor bedrijfsbeleid, paragraaf A.10: *“Op identificatie van risico's gebaseerde due diligence uit te voeren, bijvoorbeeld door dit in hun managementsystemen voor bedrijfsrisico's op te nemen, om daadwerkelijke en potentiële negatieve gevolgen zoals beschreven in paragraaf 11 en 12 te identificeren, te voorkomen en te verminderen, en rekenschap te geven over hoe zij deze effecten aanpakken. De aard en reikwijdte van due diligence hangen af van de omstandigheden van een specifieke situatie.”* In de OESO DUE DILIGENCE HANDREIKING VOOR MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD ONDERNEMEN wordt uitgelegd dat gepaste zorgvuldigheid zes stappen bevat: Stap zes luidt als volgt *“Zorg voor herstelmaatregelen of werk hieraan mee wanneer dit van toepassing is”*. De verdere uitwerking hiervan in punt 6.2 luidt: *“Zorg voor legitieme herstelmechanismen of werk hieraan mee wanneer dit van toepassing is, zodat getroffen stakeholders en rechthebbenden deze kunnen inschakelen om klachten in te dienen en voor te leggen aan de onderneming. Dit kan vooral nuttig zijn in situaties waarin partijen het niet eens zijn over de vraag of de onderneming de*

negatieve gevolgen heeft veroorzaakt of eraan heeft bijgedragen of het niet eens zijn over de aard en reikwijdte van de remedie.” Dit punt wordt gevolgd door een nadrukkelijke verwijzing naar medewerking met het NCP: “Werk welwillend mee aan gerechtelijke en buitengerechtelijke mechanismen. Verleen bijv. medewerking als een specifiek geval wordt voorgelegd aan een NCP of werk mee aan initiatieven die andere vormen van geschillenbeslechting bieden voor de gedragingen van de onderneming.”

Ongeacht of de vermeende negatieve gevolgen zich daadwerkelijk hebben voorgedaan, werd de onderneming volgens de Richtlijnen geacht gepaste zorgvuldigheid te betrachten, aangezien het gepaste zorgvuldigheidsproces betrekking heeft op zowel daadwerkelijke als potentiële gevolgen. Daarom is in dit specifieke geval de verwachting van toepassing dat wordt samengewerkt met legitieme herstelmechanismen waar getroffen stakeholders en rechthebbenden klachten kunnen indienen en trachten deze voor te leggen aan de onderneming (hetgeen deel uitmaakt van stap 6 van het gepaste zorgvuldigheidsproces).

Ten tweede wordt de reikwijdte van de verantwoordelijkheid om te voorzien in of mee te werken aan herstel bepaald door de vraag of de onderneming het mogelijke negatieve gevolg heeft veroorzaakt, ertoe heeft bijgedragen of er rechtstreeks verband mee houdt. Als de onderneming een negatief gevolg mogelijk heeft veroorzaakt of eraan heeft bijgedragen, dient de onderneming *“deze aan [te pakken] door herstel te bieden of aan herstel mee te werken.”* (Diligence Handreiking OESO, pagina 34) Betreffende de verwachte medewerking met een herstelmechanisme, indien een onderneming rechtstreeks verbonden is met het gevolg, *“kan zij toch een rol vervullen bij het herstel, zonder daar zelf maatregelen voor te hoeven treffen. Een onderneming kan bijvoorbeeld waar mogelijk haar invloed aanwenden bij haar zakelijke relatie om deze te dwingen mee te werken aan herstel. De onderneming kan informatie verschaffen die bijdraagt aan het onderzoek of de dialoog, wanneer dit relevant is.”* (Due Diligence Handreiking OESO, pagina 90)

In dit specifieke geval waren twee entiteiten van de onderneming betrokken: SPDC en Shell HQ. SPDC maakte deel uit van de joint venture (JV) die de gevolgen zou veroorzaken; als exploitant van de JV voerde zij daadwerkelijk de activiteiten op locatie uit. Shell HQ was betrokken via haar volledige dochteronderneming SPDC, met een belang van 30% in de JV. Shell HQ was ook de entiteit waarin de entiteit Shell International BV was ondergebracht, die het wereldwijde beleid voor de concernonderdelen vaststelde en waaraan zij rapporteerden over beleidsuitvoering. Daarnaast hield Shell International BV toezicht op de activiteiten van SPDC. Als zodanig kunnen zowel Shell HQ als SPDC worden beschouwd als veroorzakers van of bijdragend aan de vermeende negatieve gevolgen. De Richtlijnen zijn gericht aan alle entiteiten binnen een MNO, zowel moederbedrijven als lokale bedrijven; van hen wordt verwacht dat zij samenwerken en elkaar bijstaan om de naleving van de Richtlijnen te faciliteren (hoofdstuk I, punt 4). Dit houdt in dat elke entiteit binnen een concern de verantwoordelijkheid draagt om actie te ondernemen om de Richtlijnen na te leven. Bovendien heeft elke onderneming in een zakelijke relatie haar eigen verantwoordelijkheid met betrekking tot het uitvoeren van gepaste zorgvuldigheid, het is niet de bedoeling om verantwoordelijkheden te verschuiven. (Due Diligence Handreiking OESO, pagina 17)

Daarom geldt dezelfde verantwoordelijkheid om mee te werken aan een herstelmechanisme voor, in dit geval, SPDC en Shell HQ. Van deze twee entiteiten had dan ook verwacht mogen worden dat ze op zijn minst meewerken aan het NCP-proces om de problemen op te lossen, d.w.z. dat ze de goede diensten accepteren en te goeder trouw handelen.

Ten derde, de Due Diligence Handreiking zegt verder dat *“De mate van invloed van een onderneming op de zakelijke relatie die negatieve gevolgen veroorzaakt is een uitgangspunt om te bepalen wat zij*

kan doen om de relatie te bewegen tot maatregelen, maar ondernemingen hebben zelf de verantwoordelijkheid om due diligence toe te passen en om effectief alle invloed uit te oefenen die zij hebben.” (V37, pagina 83)

Met betrekking tot de door de onderneming opgegeven reden dat zij geen mandaat van de SPDC JV heeft, had zij, in aansluiting op de bovenstaande punten, haar invloed moeten uitoefenen op de andere partners van de JV om ervoor te zorgen dat zij zouden deelnemen aan de NCP-procedure. Dit is ook uitgelegd aan Shell International BV tijdens de algemene kennismakingsvergadering van 11 maart 2020.

Hoewel de onderneming gedurende de procedure een zeker niveau van samenwerking heeft getoond door de gevraagde gegevens (in vele gevallen historische gegevens) tijdig te verstrekken, is het NCP van oordeel dat, gezien het gebrek aan informatie met betrekking tot de mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de SPDC JV, het niet aanvaarden van de goede diensten en het ontbreken van een substantiële inspanning om aan te tonen dat de negatieve gevolgen waren hersteld, de onderneming niet heeft gehandeld zoals van haar mocht worden verwacht in het kader van stap 6 van het gepaste zorgvuldigheidsproces, zoals beschreven in de OESO Due Diligence Handreiking voor Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen, d.w.z. *"Zorg voor legitieme herstelmechanismen of werk hieraan mee wanneer dit van toepassing is, zodat getroffen stakeholders en rechthebbenden deze kunnen inschakelen om klachten in te dienen en voor te leggen aan de onderneming"*, op basis van Hoofdstuk II, Algemene beginselen, paragrafen A.10 en A.12 van de Richtlijnen.

Voorts hangt, zoals in punt 21 van de toelichting op de Procedurele aanwijzingen voor de NCP's wordt uiteengezet, de doelmatigheid van de procedure voor specifieke gevallen af van de goede trouw van alle partijen die betrokken zijn in de procedure. Gedrag te goeder trouw betekent hier dat men tijdig reageert en oprecht deelneemt aan de procedures met het oog op het vinden van een oplossing voor de gemelde problemen in overeenstemming met de Richtlijnen. Het gebrek aan volledige medewerking in de NCP-procedures door de onderneming betekent derhalve dat zij niet heeft gehandeld zoals van haar kon worden verwacht op grond van punt 21 van de toelichting op de Procedurele aanwijzingen.

Beoordeling van de voortgang van de onderneming met betrekking tot de naleving van de Richtlijnen

Van ondernemingen wordt verwacht dat ze de Richtlijnen op progressieve wijze naleven en de gepaste zorgvuldigheidscyclus is van nature een doorlopend proces. In de jaren 2018-2021 heeft het Nederlands NCP drie specifieke gevallen ontvangen in een reeks die gericht waren aan dezelfde onderneming, die betrekking hadden op deels vergelijkbare kwesties in hetzelfde land en die allemaal waren ingediend door lokale gemeenschappen die naar verluidt rechtstreeks getroffen werden door de bedrijfsactiviteiten. Daarom wenst het NCP van de gelegenheid van deze derde eindverklaring in die reeks gebruik te maken om een bredere beoordeling te geven die verder gaat dan dit specifieke geval en om de vooruitgang te beoordelen die de onderneming heeft geboekt met betrekking tot de eerdere aanbevelingen van het NCP over de naleving van de Richtlijnen.

Het NCP heeft eerdere aanbevelingen gedaan over de volgende onderwerpen :

1. Het functioneren van het klachtenmechanisme op operationeel niveau van de onderneming (OLGM), het CFM.
2. De samenwerking met het NCP en aanvaarding van de goede diensten, inclusief het uitoefenen van invloed binnen de SPDC JV in dit opzicht.

3. Betekenisvolle betrokkenheid van stakeholders.

Met betrekking tot het functioneren van het OLGGM concludeert het NCP dat, ondanks de herhaalde conclusies van het NCP, niet alleen in de Eindverklaringen maar ook in de Follow-Up van het eerste specifieke geval (melder was Obelle Concern Citizens, gepubliceerd op 16 december 2022) om het in lijn te brengen met de kerncriteria voor OLGGM's, de onderneming geen significante vooruitgang heeft geboekt met betrekking tot het in lijn brengen met de kerncriteria voor effectiviteit van OLGGM's.

Wat de medewerking met het NCP betreft, heeft de onderneming weliswaar een zekere mate van medewerking getoond, maar het aanbod van goede diensten in alle drie de gevallen consequent afgewezen en geen bereidheid getoond om haar invloed bij de SPDC JV aan te wenden om ervoor te zorgen dat de JV de goede diensten zou aanvaarden. Het NCP concludeert daarom dat de onderneming in dit opzicht geen significante vooruitgang heeft geboekt.

Wat betreft de betrokkenheid van stakeholders heeft het NCP herhaaldelijk tekenen gezien van een gebrek aan betekenisvolle betrokkenheid bij de verschillende kwesties in de verschillende gemeenschappen die betrokken waren bij de drie zaken, zoals het niet reageren op verzoeken en klachten bij het CFM. Het NCP concludeert daarom dat de onderneming in dit opzicht geen significante vooruitgang heeft geboekt.

Tot slot wil het NCP benadrukken hoe belangrijk het is dat de Richtlijnen worden nageleefd door ondernemingen, met name ondernemingen die actief zijn in een hoogrisicosector in landen waar een sterke rechtsstaat en goed bestuur mogelijk ontbreken, aangezien deze ondernemingen een verhoogd risico lopen om negatieve gevolgen te veroorzaken, ertoe bij te dragen of er rechtstreeks mee in verband te worden gebracht via hun eigen activiteiten of zakelijke relaties. Ook de aanhoudende weigering van het bedrijf om de goede diensten van het NCP te aanvaarden, rekening houdend met het belang ervan in de sector en in het betreffende land, is schadelijk voor de geloofwaardigheid van de NCP-procedure en kan de effectiviteit van de Richtlijnen ondermijnen.

7. Aanbevelingen

Tijdens de procedure voor dit specifieke geval zijn de Richtlijnen bijgewerkt. In overeenstemming met het besluit van de OESO-Onderschrijvers zijn alle aanbevelingen in eindverklaringen die na de goedkeuring van de bijgewerkte Richtlijnen worden gepubliceerd, gebaseerd op de bijgewerkte Richtlijnen (2023).

Om de naleving van de Richtlijnen te bevorderen, geeft het NCP de volgende aanbevelingen aan de onderneming:

Met betrekking tot de kwesties die in het specifieke geval aan de orde zijn gesteld, beveelt het NCP het volgende aan:

- Een betekenisvolle dialoog aangaan met de Odoh-familie om de kwesties met betrekking tot het gebruik van en de toegang tot het land en het meer, evenals de financiële compensatie in verband met de vermeende en schijnbaar nog steeds voortdurende negatieve gevolgen voor de bestaansmiddelen, adequaat aan te pakken. Een dergelijke betrokkenheid dient betekenisvol te zijn en dient aan te tonen dat de onderneming op gepaste wijze gepaste zorgvuldigheid inzake mensenrechten heeft uitgevoerd en handelt in overeenstemming met het hoofdstuk Mensenrechten, paragrafen 1, 2, 5 en 6, toelichting 50.

- Ervoor zorgen en vervolgens aan de Odoh-familie en andere relevante stakeholders meedelen dat de vervuilde grond en het dichtslibben van het meer worden hersteld, d.w.z. teruggebracht in de oorspronkelijke staat, om aan te tonen dat de onderneming de negatieve gevolgen heeft hersteld en handelt in overeenstemming met hoofdstuk Algemene beginselen, paragrafen 12, 15 en hoofdstuk Mensenrechten, paragrafen 5 en 6, toelichting 50.

Met betrekking tot de verwachting om te zorgen voor een legitiem herstelmechanisme, beveelt het NCP het volgende aan:

- Ervoor zorgen en aantonen dat haar OLG in overeenstemming is met de kerncriteria (d.w.z. legitimiteit, toegankelijkheid, voorspelbaarheid, billijkheid, compatibiliteit met de Richtlijnen, transparantie, verenigbaarheid met rechten, een bron van permanente educatie zijn, en zijn gebaseerd op dialoog en betrokkenheid gericht op het zoeken van acceptabele oplossingen) en dienovereenkomstig functioneert, om een legitiem proces te bieden waarin feitelijke en potentiële negatieve gevolgen kunnen worden aangepakt. (hoofdstuk Algemene beginselen, paragraaf 12, toelichting 15, 16, hoofdstuk Mensenrechten, paragraaf 6, toelichting 46, 51)

Met betrekking tot de verwachting om samen te werken met legitieme herstelmechanismen en in dit opzicht invloed uit te oefenen, beveelt het NCP het volgende aan:

- Welwillend en betekenisvol samen te werken met alle legitieme herstelmechanismen, met inbegrip van niet-gerechtelijke, door de staat opgezette mechanismen zoals de NCP-procedure, teneinde de kwesties die door de getroffen stakeholders en rechthebbenden aan de orde zijn gesteld, aan te pakken en op te lossen. (hoofdstuk Mensenrechten, toelichting 51; Due Diligence Handreiking, onderdeel 6.2);
- In de ruimst mogelijke mate haar invloed op de SPDC JV-partners uit te oefenen, om mee te werken aan herstelmechanismen die getroffen stakeholders en rechthebbenden kunnen inschakelen om klachten in te dienen en voor te leggen aan de onderneming. (hoofdstuk Algemene beginselen, toelichting 22, 23; Mensenrechten, toelichting 47; Due Diligence Handreiking, onderdeel 6.2)
- Ingeval de invloed van de ondernemingen in de ruimst mogelijke mate is uitgeoefend zonder dat de verwachte gedragswijziging van de JV heeft plaatsgevonden, beveelt het NCP de onderneming aan na te gaan hoe meer invloed bij de SPDC JV-partners kan worden verworven, bijvoorbeeld via het senior management en via commerciële prikkels. Werk waar mogelijk samen met andere actoren om collectieve invloed op te bouwen en aan te wenden, bijvoorbeeld via samenwerking op brancheniveau (hoofdstuk Algemene beginselen, toelichting 22, 23; Due Diligence Handreiking, onderdeel 3.2.d)
- In het geval van mislukte pogingen om invloed uit te oefenen op haar zakenpartners, beveelt het NCP aan zich terug te trekken uit de SPDC JV om de bijdrage van de onderneming aan de reële of potentiële negatieve gevolgen te beëindigen en te voorkomen, en daarbij rekening te houden met de aanbevelingen van de richtlijnen inzake verantwoorde terugtrekking. Indien de onderneming besluit een zakelijke relatie voort te zetten, moet zij bereid zijn verantwoording af te leggen over haar inspanningen tot beperking van de risico's en zich bewust zijn van de gevaren voor

haar reputatie en de financiële of juridische risico's. (hoofdstuk Algemene beginselen, toelichting 23, 25; Due Diligence Handreiking, onderdeel 3.2.h, 3.2.i)

Met betrekking tot de recente ontwikkeling inzake de verkoop van SPDC door de onderneming, beveelt het NCP aan:

- dat de onderneming zich op een verantwoorde manier terugtrekt om sociale en economische negatieve gevolgen te voorkomen, te beperken en te herstellen (hoofdstuk Algemene beginselen, paragrafen 23, 25; Due Diligence Handreiking 3.2.h en Bijlage V39). Dit houdt in dat negatieve gevolgen voor mens en milieu die zich in het verleden hebben voorgedaan tijdens de activiteiten van de onderneming, volledig worden hersteld.

Tot slot benadrukt het NCP de verantwoordelijkheden van elke entiteit binnen het concern. SPDC is verantwoordelijk voor haar eigen handelingen, ongeacht de bedrijfsstructuren, bijvoorbeeld met joint venture-partners. Shell HQ is verantwoordelijk voor haar eigen handelingen en voor de handelingen van elke dochteronderneming in haar concern en heeft de verantwoordelijkheid haar invloed uit te oefenen op zowel haar dochterondernemingen als, in voorkomend geval, de zakenpartners van de dochterondernemingen.

Het NCP betreurt dat het geen rol heeft kunnen spelen bij het oplossen van de door de melder aan de orde gestelde kwesties. Het betreurt dat de onderneming de goede diensten niet heeft aanvaard en niet zo betekenisvol heeft meegewerkt zoals in de NCP-procedure kan worden verwacht.

8. Follow-up

Als belangrijk onderdeel van de niet-gerechtelijke rol van het NCP ondersteunt de follow-up van afspraken en aanbevelingen de doeltreffendheid van de procedure voor het specifieke geval. Een follow-up kan met name de doeltreffendheid van de Richtlijnen bevorderen door de partijen aan te moedigen betrokken te blijven bij de kwesties en de ondernemingen aan te moedigen de overeenkomstig de Richtlijnen vastgestelde aanbevelingen en afspraken uit te voeren.

Het NCP zal één jaar na de datum van publicatie van onderhavige Eindverklaring een follow-up uitvoeren voor het specifieke geval. Het NCP zal een schriftelijke follow-up met de partijen uitvoeren om de gedane aanbevelingen te evalueren. De resultaten van de follow-upprocedure worden op de website van het NCP gepubliceerd.

Met deze Eindverklaring sluit het NCP de procedure voor het specifieke geval af.

De rol van Nationale Contactpunten (NCP's) is het bevorderen van de toepassing van de OESO-richtlijnen. De Nederlandse Regering heeft een onafhankelijk NCP ingesteld dat verantwoordelijk is voor zijn eigen procedures en besluiten in overeenstemming met de procedurele aanwijzingen in de Richtlijnen. Het Nederlandse NCP bestaat uit vier onafhankelijke leden, die worden bijgestaan door vier adviserende leden vanuit de meest betrokken ministeries. Het NCP Secretariaat is gehuisvest bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken. De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking is politiek verantwoordelijk voor het functioneren van het Nederlandse NCP. Meer informatie over de OESO-richtlijnen en het NCP kunt u vinden op de [NCP-website](#)

Dit is een uitgave van:

Het OESO Nationaal Contactpunt voor verantwoord ondernemen

© Ministerie van Buitenlandse Zaken
Postbus 20061
2500 EB Den Haag
Nederland
[NCP-website](#)